

Horányi István

„Nem teljesíti kötelességét az, aki csak a kötelességét teljesíti”¹

- A középfokú közgazdászképzés világbanki modellje, II. Rákóczi Ferenc Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola, Budapest -

Az iskolatípus célja, hogy a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő és gyorsan alkalmazkodni tudó, középfokú képesítésű szakembereket képezzen, akik kielégítő általános műveltséggel és nyelvismerettel rendelkeznek, a hatékony szakmai munkavégzésre és felsőfokú tanulmányokra egyaránt alkalmasak.

A megújítás dilemmája, avagy a közgazdaság klasszikus kérdése: mitől függ az anyagi gazdagodás, a jólét?

A gazdasági növekedés feltételeit kutató közgazdászok véleménye korántsem egységes, legalább három irányzatot képvisel. Az egyik elsősorban a fizikai tényezőket tartja fontosnak, a másik az emberi tőkét, a harmadik az előbbi kettő szintézisét, a fizikai és a humán erőforrás együttesét jelöli meg az anyagi gazdagodás, a jólét forrásának. Az oktatással foglalkozó szakemberekhez az az elmélet áll a legközelebb, amely a közgazdaságtani gondolkodásban előtérbe helyezi az emberi tőkébe, a munkaerőkészletbe történő beruházásokat, az emberben felhalmozódó képességeket tekinti növekedési modelljeiben a jövőbeni pénz- és fizikai tőke megteremtése feltételének. *Fritz Machlup* szerint: „... akkor beszélünk az emberi tőke képződéséről, amikor arra a célra eszközölnék beruházásokat (ráfordításokat vagy áldozatokat), hogy az egyes személyekben megtestesült szellemi vagy fizikai felkészültséget úgy alakítsák át, hogy képessé tegyék az egyéneket több vagy jobb áru, illetve szolgáltatás nyújtására, magasabb pénzjövedelem szerzésére, jövedelmük értelmesebb elköltésére, az életben több öröm szerzésére.”

Ez az elgondolás a fejlesztési elképzelések, az oktatási stratégiák kiindulópontja lehet. Az oktatás számára érdekes emberitőke-elméletekben más-más alapról is megfogalmazódik a fejlesztés szükségessége. *Kopátsy Sándor* Mire tanít a modern társadalmak tulajdonosi struktúrája című tanulmányában az illető társadalmak vagyonszerkezetének vizsgálata során jutott arra a következtetésre, hogy a fejlett termelőerőkkel rendelkező társadalmakban a szellemi vagyon mennyisége már meghaladja a fizikai vagyon mértékét.² *Somogyi Ferenc* Az emberi tőke válsága című tanulmányában világosan és egyértelműen foglalja össze magát a problémát: „Egy nemzet emberitőke-beruházásainak gyümölcse mint képességpotenciál áll rendelkezésre. ... bizonyosan állítható, hogy az emberitőke-modellek által számon tartott képességpotenciál és egy nemzet gazdasági sikerei között

¹ Székely László igazgató 1916.

² *Kopátsy Sándor*: Mire tanít a modern társadalmak tulajdonosi struktúrája? Valóság, 1990. 1. sz. 21. o.

nagyon szoros az összefüggés. Az, hogy ez az összefüggés időben hogyan és milyen intenzitással jelentkezik, csak történelmileg válaszolható meg.³

Kitörési próbálkozások

Nyilvánvalóvá vált, hogy a középfokú közgazdászképzés hazánkban nem megfelelő a gazdaság korszerűsítéséhez. Az elmúlt fél évtizedben több irányban tett fejlesztési lépésekkel próbáltak kitörni a válságból. Kitörési kísérlet volt a középfokon a képzés megnyújtott ideje (4+1 év) a további specializált munkaerőképzés érdekében. A másik kitörési pont a középfokú közgazdászképzés egészének átgondolására tett lépés: a középfokú közgazdászképzés eredményességének felülvizsgálata, új koncepció kidolgozása. A két megoldás között az a különbség, hogy az egyik megnyújtotta a hagyományos képzést, a másik az egész struktúra megváltoztatására törekedett, s ellentétben az előbbivel, csökkentette a szűk szakmai képzést az általános és a szakmai műveltség javára, a szakmai specializációt pedig az alpműveltség és a szakmai képzettség megszerzése utánra helyezte.

A két elképzelésen kívül volt számos más próbálkozás is, például az, amit néhány gimnázium igyekszik megvalósítani saját belső problémáinak megoldása érdekében. A gimnáziumban végzett tanulók elhelyezkedési és továbbtanulási lehetőségeinek bizonytalansága arra készítette ezeket az intézményeket, hogy a 70-es években kialakított fakultációs tantárgyak struktúráját megváltoztatva, a fakultáció keretében egyes közgazdasági iskolákban honos szakmák (pl. külkereskedelmi ügyintéző, biztosítási ügynök stb.) oktatására vállalkozzanak. Ennélfogva megsokszorozódott azoknak a munkavállalóknak a száma, akik két, egymástól eltérő képzési célú iskolában szereztek hasonló képesítést munkájuk végzésére. Ez a gyakorlat a hagyományos szakmák konzerválásának a tendenciáját rejti magában. Ezt egy ideig támogatta a kinyílt munkaerőpiac, mint ahogy azoknak a céljaival is egybeesett az effajta képzés, akik tanfolyami keretek között próbáltak a lehető legrövidebb idő alatt ahhoz a képesítéshez hozzájutni, amelyet a rendszerváltás óta gazdasági és munkahelyi okokból preferáltak, illetve az elhelyezkedés szempontjából előnyben részesülnek gyors megtérülésük miatt (a képző és képzett oldaláról egyaránt).

Mindkét utóbbi képzési forma a túlzott specializálás irányába mutat, s az emberi tőke felhasználásának olyan múltbéli koncepciójára épül, amelynek válsága és jövőtlensége prognosztizálható.

A történelmi trend más szükségletet rajzolt fel a 90-es évek elején, mégpedig a tradicionális jellegű általános műveltség kiszélesítését és a széles alapú szakmai műveltség általános elemeinek kidolgozását, a szakmai specializációnak az érettségi utánra helyezését, ami együtt jár azzal, hogy a szakközépiskola képzési célját és tartalmát újra kell gondolni és fogalmazni.

Más indokok is egy új képzési rendszer kialakítása mellett szólnak, ugyanis „a jelenlegi struktúra konzervatív, ezért alapos és folyamatos felülvizsgálatra szorul. Valószínűsíthető, hogy nagyon sok esetben a beiskolázást elsősorban nem a valós igények határozzák meg, hanem olykor csak vélt vállalati érdekek vagy az adott oktatási kapacitások”. Ezt a problémát *Bácskai Tamás* fogalmazta meg: „A magyar bankok egyik nagy gondja éppen az, hogy a szaporodó fiókokba az adminisztráció-

³ Somogyi Ferenc: Az emberi tőke válsága. Válság, 1990. 12. sz.

ba és ügyfélszolgálatba egyaránt nehéz megfelelően képzett munkatársakat szerezni. Az utóbbinak külön gondja, hogy csak bizonyos személyiségalkatú emberek, empátikus, türelmes, meggyőző személyiségek képesek ezt a munkát eredményesen végezni. Meg kell tanítani őket az érintkezésre, a kommunikációra, arra, hogyan kell az ügyfélnek kérdéseket feltenni, hogy az ne tűnjön sem arrogánsnak, sem bizalmaskodónak, sem elutasítónak, és hogyan kell az ügyfél kérdéseire válaszolni.⁴ Más oldalról egy angol biztosítási intézet továbbképzési igazgatója egy vele készített interjúban ugyan azt állítja, hogy az etikus magatartást nem lehet tanfolyamon elsajátítani, de egy biztosításokkal foglalkozó ügynöknek rendkívüli ismeretekkel és képességekkel kell rendelkeznie, ezeket viszont csak az oktatásban szerezheti meg.

A korszerű képzés iskolánk hagyománya

1916 júliusában a Kertész utcai Polgári Fiúiskola épületében az erzsébetvárosi polgárok támogatásával jött létre a Székesfővárosi, községi VII. kerületi Felsőkereskedelmi Iskola. Az alakuló tantestületi értekezleten egy békésebb jövő reményében hangzott el az iskola célkitűzése, amely ma is érvényes. „Nekünk kell közreműködünk abban, hogy hazánk szolgálatára becsületes, tág látókörű, vállalkozó szellemű ifjúság álljon.” Ez a nemes cél lett a hajtóereje az iskola tevékenységének, amely az 1927–28-as tanévtől II. Rákóczi Ferenc nevét viselte, majd az 1952–53-as tanévtől az akkori Marx Károly Közgazdasági Egyetem gyakorló közgazdasági iskolájaként működött.

A képzés sohasem korlátozódott csak kereskedelmi, közgazdasági ismeretekre. Az alapító tanárok: *Rubinyi Mózes*, *Germanus Gyula*, *Füst Milán* neve is jelzi, hogy az iskola mindig gondot fordított a szaktudáson kívül az élet minden területén felhasználható ismeretek oktatására, készségek, képességek kialakítására. Az iskola képzési profilja a több mint háromnegyed évszázad alatt változott, módosult, bővült a kereskedelmi képzéstől a középfokú közgazdász-képzés különböző ágazataiig (számvitel, gazdálkodási, külkereskedelmi, banki, pénzügyi).

A tanulólétszám az évek során 700-800, a tanári személyzet létszáma 50-60 fő körül mozgott. Az épület 1889-ben épült, felújítása, tetőterének hasznosítása jelenleg tart. Az iskola technikai felszereltsége lényegében 1990 óta változott meg. Az akkor egy Commodor 64-es 20 munkahelyes géptermet felváltotta a különböző pályázatokon nyert 3 db 20 munkahelyes IBM kompatibilis számítógéphálózat. A korszerűtlenné vált nyelvi laboratóriumot felcseréltük a Gutmann nyelvi irodai technikai laboratóriumra. Nemcsak a tanulók képzése korszerűsödött a ma lehetséges és elérhető csúcstechnológiával, hanem az iskola tanügy-igazgatási és gazdasági munkája is.

A technikai fejlesztés mellett az iskola, hagyományaihoz híven, a képzés tartalmát is korszerűsítette, bővítette. 1990 szeptemberében a tantestület elfogadott egy koncepciót a középfokú közgazdász-képzés korszerűsítésére, amely a hagyományos szakközépiskolai képzéssel szemben egy magasabb szintű műveltség elérésére törekedett a közismereti tárgyak és a nyelvtanítás kereteinek tágításával, valamint a számítástechnikai eljárások és azok alkalmazásának bővebb tanításával. Ehhez a tartalmi koncepcióhoz akkor az ún. 0+4 éves modellt alakított-

⁴ *Bácskai Tamás*: Milyen is egy bank? Magyar Nemzet 1993. I. 18.

tuk ki. A 0. évben a tanulók nagyobb óraszámban tanulnak idegen nyelvet, számítástechnikát, kommunikációs ismereteket. Tulajdonképpen a 0. év segíti a felzárkóztatást és előkészíti a további négyévi eredményes előrehaladáshoz.

A korszerűsítéssel szinte egy időben jelent meg a Munkaügyi Minisztérium világbanki pályázata az „Emberi erőforrások fejlesztésének programjára”, melyben egy új középfokú közgazdász-képző iskolamodellt kellett kialakítani. A Rákóczi a 0+4 modellel pályázott. Bemutattuk kísérletünket, a már összeállított és az MKM által jóváhagyott tanterveket, óraterveket, a szakmai tantárgyak felépítését. Ezek után többszöri szakmai teszt következett, s végül 1991 májusában – éppen a ballagás napján – értesültünk arról, hogy nyertesek lettünk. Még akkor nem is sejtettük, milyen hatalmas emberi-pedagógiai erőforrásokat kell majd megmozgatnunk, hogy a program sikeres legyen. 12 másik közgazdasági szakközépiskolával együtt dolgoztuk ki a közgazdász-képzés új modelljét. A 13 nyertes közgazdasági szakközépiskola minket választott szakmacsoport-vezető iskolának, így a Rákóczi a saját kísérletének megvalósításán túl a középfokú közgazdász-képzés világbanki országos programjának a koordinálója lett. Az 1991–92-es tanévet már a Világbank által támogatott program iskolaközpontjaként kezdtük meg.⁵

A modell

A Munkaügyi Minisztérium és a Világbank pályázatát elnyert 13 közgazdasági szakközépiskola célja tehát az volt, hogy egy általánosan képző középiskola modelljét alakítsa ki a következők szerint. Az iskola:

- biztosítsa az általános képzés magasabb minőségét, ezáltal készítsen elő a felsőfokú tanulmányokra, egy későbbi értelmiségi létre,
- biztosítsa a gyakorlatibb képzéssel a felkészülést a munkába állásra, a magasabb szintű szakmatanulásra, az alkalmazotti, szellemi munka végzésére,
- biztosítsa a magasabb általános és szakmai műveltséget igénylő szakmák megtanulását.

Az iskolamodell alapvetően három egymástól jól elkülöníthető szakaszra bomlik. Az első szakasz a befejezett nyolcosztályos általános iskolát követő két év, a középiskolai képzés alsó foka. Ebben a két évben a közismereti és a szakmai tantárgyak aránya 85–15%. A közismereti tantárgyak hét nagy ismerétszárnyban szerveződnek. Ezzel alkalmazkodik a modell a Nemzeti alaptanterv és a vizsgarendszer elképzeléseire. A középiskola első két évében olyan szakmai tantárgyak is szerepelnek, amelyek az iskola specifikumának megfelelően alapismereteket nyújtanak.

⁵ Az iskolák a következők:

Bezertdi Kereskedelmi Szakközépiskola, Szekszárd
 Deák Ferenc Közgazdasági Szakközépiskola, Győr
 Egri Közgazdasági Szakközépiskola
 Fáy András Közgazdasági Szakközépiskola, Miskolc
 Kazinczy Ferenc Egészségügyi és Közgazdasági Szakközépiskola, Komló
 Mező Ferenc Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Nagykanizsa
 Neumann János Közgazdasági Szakközépiskola, Eger
 II. Rákóczi Ferenc Közgazdasági Szakközépiskola, Budapest
 Rudas László Közgazdasági Szakközépiskola, Dunaujváros
 Széchenyi István: Közgazdasági Szakközépiskola, Békéscsaba
 Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola, Nyíregyháza
 Táncsics Mihály Közgazdasági Szakközépiskola, Salgótarján
 Vásárhelyi Pál Közgazdasági Szakközépiskola, Szolnok

A képzés második szakasza felső középiskolai szakasznak is nevezhető. Ennek első két évében, a szakközépiskolai harmadik és a negyedik osztályban, a közismereti és a szakmai tantárgyak aránya 60–40%. Ekkor megkezdődik a közgazdasági szakmai alapozás két alapvető tantárgyi blokkban: az elméleti közgazdaságtan és az üzleti közgazdaságtan ismeretanyagával. A felső szakasz két évét általános érettségi vizsga zárja magyar nyelv és irodalomból, történelemből, matematikából, idegen nyelvből és elméleti közgazdaságtanból. Az érettségi vizsga sikeres letétele lehetővé teszi a tanuló számára jövőjének megtervezését. A következő választási lehetőségek állnak előtte:

- tanulmányait folytathatja egyetemen vagy főiskolán (amennyiben eredményei erre jogosítják),
- közvetlenül, képesítő vizsgá nélkül munkába állhat,
- szakmai képesítést szerezhet az adott vagy más intézményekben a szakmai specializációkon való részvétellel.

A felső középiskola utolsó szakasza (a szakmai specializációs képzés ideje különböző) a szakmai képzés kiteljesítésével biztosítja a képesítés megszerzését. Ezt a képzési szakaszt képesítő vizsga zárja.

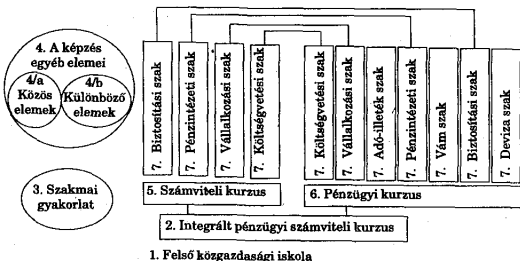
Míg tehát a modell első két szakasza a széleskörűen megalapozott általános és közgazdasági szakmai műveltséget biztosítja, addig a harmadik (a szakképző) szakasz célja, hogy a munkahelyi igényeknek megfelelő ismeretekkel és képességekkel vértessze fel a tanulókat. (1. ábra)

1. ábra

1992-ben a világbanki közgazdasági szakközépiskolák kecskeméti nemzetközi konferenciáján a képzés eme utolsó szakaszának a koncepciója is kialakult. Ezt szemlélteti a 2. ábra. A szakképzési szakasz tartalmának meghatározása azóta is vita tárgyát képezi.

2. ábra – Közgazdasági (Pénzügyi-számviteli) szakmai képzés struktúrávázlata a világbanki projektben

1. Felső közgazdasági szakközépiskola szakmai képzési szakasza 2. Integrált pénzügyi-számviteli kurzus. Tartalma: pénzügyi ismeretek, gazdálkodási ismeretek, könyvelési ismeretek, beszámolókészítési ismeretek, adózási ismeretek 3. Már megkezdődik a szakmai gyakorlat. (A szakmai gyakorlat formája és tartalma, ideje, elképzelések szerint a jelenlegivel szemben a képzés szervezés részét képezné.) 4. A képzés egyéb elemei kategóriában közös és különböző tartalmakat, stúdiumokat tervezhetünk: közösnek tekintjük a szakmai idegen nyelv elsajátítását, kommunikációs tréningeket, társadalmi ismereteket, különbözőnek tekintjük a szakspecifikus ügyvitel-technikai-számítástechnikai képzést. 5. A számviteli kurzus tartalma: könyvvizetés, elő- és utókalkuláció, leltározás, kontírozás, könyvvizetés ellenőrzése, üzemgazdasági feladatok, analitikus feladatok, banktechnikai feladatok 6. A pénzügyi kurzus tartalma: pénztárosi feladatok, adónyilvántartás, pénzügyi tervezés, értékpapirokkal kapcsolatos műveletek, valuta-devizaügyletek, likviditási döntések előkészítése. 7. A szakosítás, vagyis a speciális kurzusokra épített szakképzés megszerzése a jelenlegi elképzelések szerint az előbbi stúdiumok ismereteire építve következik.

Az elképzeléssel kapcsolatos legfontosabb kérdés az, miként lehetséges az integrált és speciális kurzusok egymásra építése, ugyanakkor világos elkülönítése, milyen képesítési fokozatok lehetségesek a szakképzési rendszeren belül, illetve a teljes szakasz befejezésekor. Ezt a problémát az azóta megjelent Országos Képzési Jegyzék részben már megoldotta.

A középfokú közgazdasági képzés alapkövetelményei

A képzés célja: az általános műveltség és a széles értelemben vett szakmai alapszintű képzés biztosítása. A tanulók szerevenként jártasságot a számviteli, pénzügyi, irodatechnikai munkában, felkészültségük alapján alkalmasak legyenek felhasználói programok kezelésére, legalább egy idegen nyelven képesek legyenek kommunikálni. A megszerzett konvertálható tudás alapján képesek legyenek továbbtanulásra, át-

képzésre, továbbképzésre. Sajátítsák el az üzleti magatartás alapvető normáit, szokásait, alakuljon ki bennük a vállalkozói szemlélet.

Az *iskolattípus célja*, hogy a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő és gyorsan alkalmazkodni tudó, középfokú képesítésű szakembereket képezzen, akik kielégítő általános műveltséggel és nyelvismerettel rendelkeznek, a hatékony szakmai munkavégzésre és felsőfokú tanulmányokra egyaránt alkalmasak.

Olyan tanult embereket kell képezni, akik megértik a fogalmakat, a jelenségeket és a gazdasági folyamatokat. A középiskolai évek alatt a gyermekből serdülő lesz: támogatni kell tehát abban, hogy megtegye azokat a lépéseket, amelyek során az intézményi és társadalmi életben képes részt venni.

A *képzés alapelvei* a korábban kifejlesztett 0+4 éves modellhez képest nem változtak, hiszen már a 0+4 éves képzés is különös gondot fordított a közismereti, nyelvi, számítástechnikai műveltség színvonalának emelésére. A különbség annyi, hogy míg a 0+4 éves képzésben a kimenet szakirányú képesítéssel zárul, addig a világbanki modellben az érettségi és a képesítés elválik egymástól. A világbanki modellben az érettségi a középiskolai tanulmányokat záró vizsga, a képesítés pedig a szakmai specializációkat záró képzést fejezi be. Volumenét tekintve a világbanki modell tehát új tartalommal tölti meg a középfokú közgazdász-képzést, és egy más szerkezeti megoldást érvényesít.

Követelmények: A szakközépiskolában ki kell fejleszteni a logikus gondolkodást, meg kell tanítani az írott, beszélt és képi kommunikáció birtokbavételére, valamint önálló, egyéni munkára kell szoktatni a tanulókat. Mit jelentenek ezek a követelmények?

A logikai gondolkodás fejlesztése megérteti a tanulókkal azt, hogy minden területen szükséges az elvi megalapozás, a szabályok figyelembevétele és bizonyos rendszer követése.

Az írott kifejezés feletti uralom elválaszthatatlan a szabatos gondolkodástól, minden tantárgy esetében megköveteli a nyelvtan helyes alkalmazását, a helyesírás szabályainak elsajátítását, a szókinccs gazdagítására való törekvést.

Az oktatásnak figyelembe kell vennie a kép jelenlétét kultúránkban, a tömegkommunikációs eszközök ismeretét, felhasználását. A passzív befogadói attitűd kialakulásának elkerülése és a manipulációk elleni védekezés céljából a fiatal embernek meg kell tanulnia a mozgókép kritikai szemlélését, elemzését és értelmezését. Azt is meg kell tanítani, hogyan alakítsa ki és szervezze meg képeket, hogyan gazdagítsa azokat szándékainak megfelelően az írott és beszélt nyelv elemeivel.

Végül a tanulóknak meg kell tanulniuk önállóan dolgozni, akár egyedül, akár csoportban, az autonómia és a felelősségtudat kialakítása érdekében. Az ismeretszerzés nem jelenthet passzív befogadást, hanem mindig a már megszerzett tudásanyagra, az előzőleg kialakult érettségi fokra és az erőfeszítésre támaszkodva foglalja magában az újat a régivel integrálva. Ezért kell tág teret engedni a tanuló aktivitásának és egyén tanulási képességének. A tanórákon végzett munka az előzetes személyes munkából táplálkozik, anélkül nem is képzelhető el. A tanulót tehát abban kell támogatni, hogy kialakítsa saját munkamódszereit, fokozatosan sajátítsa el a jegyzetelés technikáját, a lényeges és a járulékos közötti különbségtételi képességét, a különböző feladatai autonóm és kreatív megszervezésére és elvégzésére való alkalmasságot.

Tantestületünk fejlesztőmunkája

A világbanki modell bevezetésével az iskola pedagógiai programja a leírtaknak megfelelően változott. Kialakult tehát egy olyan képzési struktúra, amelynek az első két évében a hangsúly a közismereti tantárgyak oktatásán nyugszik, a második két évében pedig egy általános közgazdasági műveltséget hordozó, széles alapozású szakmai képzés valósul meg.

A világbanki modell a tanárok alkotó, innovatív munkájára épült. A tantestület fejlesztő tevékenységét bizonyítja, hogy a 0. évfolyam két fontos tantárgyához, a kommunikáció és a matematika tanításához tantervet, követelményrendszert és tankönyvet készítettünk. Most már negyedik éve jelenik meg a kommunikáció-, illetve a matematika-tankönyv. A tanárok szöveggyűjteményeket, tanulói segédleteket is készítették az elmúlt években, ilyen például a társadalomtörténet és gazdaságtörténet összefüggéseit feltáró kétkötetes szemelvénygyűjteményünk. A nálunk tanító tanárok a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, illetve az ELTE Bölcsészettudományi Karának vezető tanárai, akiktől a tanárjelöltekkel végzett munka is folyamatos módszertani fejlesztést követel. A fejlesztőmunkához hozzászólt tantestületet tehát nem kötelezte szokatlan munkára a viszonylag új helyzet, a világbanki modell inkább csak kiszélesítette a lehetőségeket, a kiszélesített lehetőségekkel pedig még nagyobb felelősséget követelt tőlük.

Az iskola tanárai részt vettek a közismereti tantervek fejlesztésében, különböző nyelvi, magyar, illetve matematikai munkaközösségekben. Négy közismereti tantárgy fejlesztésében regionális feladatokat is ellát az iskola, nevezetesen: magyar nyelv és irodalom, matematika, francia nyelv, földrajz tantárgyakból.

A szakmai tantárgyak kialakításában is fontos szerepet tölt be iskolánk mint koordináló és fejlesztő iskolaközpont. Tanáraink lektorálták a Gazdasági és jogi ismeretek tankönyvet. Kollégáink készítették el a gépírás tanulásához az új tanterv szerinti új tankönyvet, amely most már 2. kiadást ért meg.

A közismereti óratervet, tantervet és követelményrendszert létrehozó fejlesztők, igazodva a szakmacsoportos elképzeléshez, új tartalmú tantárgyakat alakítottak ki. Minden tantárgyban tanári továbbképzéseken megtörtént a felkészítés, konzultációk és szakmai tanácskozások egész sora állt a közismereti tanárok rendelkezésére az új programok szerinti tanításhoz. Igazi áttörés akkor várható, ha ezekhez az új közismereti programokhoz elkészülnek a tankönyvek is.

A közismereti fejlesztés mellett a gyakorlat igényeinek is eleget téve feladatunk volt a közgazdászképzés dokumentumainak az elkészítése. Az ún. széles alapozású tantárgyakat: az elméleti közgazdaságon és az üzleti gazdaságtan tankönyveit, tanári kézikönyveit kellett elkészíteni. A tantervek és a követelmények már rendelkezésünkre állnak, és nyomdában vannak a tankönyvek és a munkafüzetek is. Újszerű munkát kellett megoldani az üzleti gazdaságtan tananyag fejlesztőinek. A tantárgy egyidejűleg komplex és integrált, ami azt jelenti, hogy eddig nem lévő vagy a hagyományos képzésben csak szétszórtan található tantárgyakat kellett egy új típusú stúdiumba szervezni. Bizonyos ismeretek koncentrációját és szétválasztását ismeretkörönként előre meg kellett tervezni, ezenfelül a korábban részterületekre szakosodott tanárokat is fel kellett készíteni ezen új tantárgy tanítására.

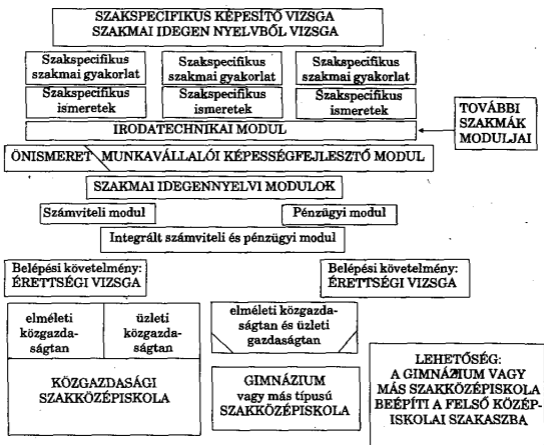
E két széles alapozású tantárgy kialakítása megváltoztatta a közgazdásztanárrok szemléletét. A gazdasági ismeretek mindkét tantárgyban tágitják az általános

műveltségi elemek körét, ugyanakkor szűkítik a speciális ismereteket, hiszen azok alapos tanítása csak az érettségi után következik.

Az üzleti gazdaságtan tantárgy tananyagának, követelményrendszerének és tankönyvének a kidolgozásában jelentős szerepet vállaltunk, és ugyanakkor részt vettünk az elméleti közgazdaságtan fejlesztő munkacsoportjának a munkájában is.

A tantervek és követelmények új szemlélete és felépítése a korábbiaktól eltérő tanórai szervezőmunkát is kíván, hiszen mindkét tantárgynak szerves részévé vált a közgazdasági számítástechnikai eljárások megjelenítése a tanórán, s ezek segítségével a közgazdasági folyamatok szimulálása. Ugyancsak része a tanításnak az alternatív közgazdasági elméletek megismertetése és nem utolsósorban mindezek együttes hatásaként az elméleti képzés túlsúlyával szemben a gyakorlatibb képzés dominanciája. Az érettségi utáni szakmai specializációk már összeállított követelményei alapján folyik az iskolarendszerű szakképzés óra- és tanterveinek a kidolgozása. Itt is más szemlélet érvényesül, más a tanítás anyaga. Még hangsúlyosabbá válik a moduláris tananyagfejlesztés, integrált tárgyak tanítása. Fontos szempont ebben a szakaszban, hogy a munkavállalói képességek és a munkahelyi követelmények, lehetőségek szinkronban legyenek. Ez nem kis feladat a fejlesztők számára a képzés megtervezésében. (3. ábra)

3. ábra – A szakképző szakasz moduláris felépítése

Jelenleg szinte valamennyi közgazdásztanárunk már az érettségit követő szakmai specializáció óratervén, tananyagtervén dolgozik. Iskolánk a fejlesztés iskolaközpontjaként az adott szakmacsoportban a munka valamennyi fázisát koordinálja, az első vázlatról szinte annak a kiadásáig.

A világbanki modell új alapokra helyezte a pályaorientációs munkát is. Ezt iskolánk osztályfőnöki munkaközössége és annak vezetője koordinálja. Az ő irányításával készültek el a szakmai specializációk pályatükrei és a szakképzés specializációjára való felkészülés egyéb dokumentumai. Ezek között is jelentős a 8. osztályosok továbbtanulását segítő különböző pályaalkalmassági, pályaorientációs szakanyagok elkészítése és alkalmazása. E rendkívül sokirányú fejlesztőmunkával egy, a hagyományossal szemben flexibilisebb képzési szisztéma alakult ki néhány esztendőben, amely a gazdaságban végbemenő változásokat jobban nyomon tudja követni.

Soltész Mónika